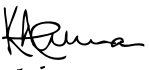

60 důvodů pro OSN

60. narozeniny Organizace spojených národů jsou příležitostí zamyslet se nad jejími historickými úspěchy. Organizace stála ve středu nejdůležitějšího světového dění v průběhu druhé poloviny dvacátého století a na začátku století jednadvacátého. Pomohla odvrátit katastrofální války, prodloužila lidské životy, pomohla lidem v zoufalých situacích. Zasadila se o lepší ochranu přírodních zdrojů naší planety i o univerzální uznání lidských práv. OSN prosazuje všeobecnou globalizaci a snaží se přiblížit den, kdy chudoba nebude realitou života.

60 let od vzniku nám také připomíná, že dnešní svět je velmi odlišný od toho, ve kterém OSN vznikala. Spojené národy musí odrážet novou dobu a odpovídat na její výzvy. Především musí reagovat na skutečnost, že stovky milionů lidí jsou stále bezmocní v boji proti hladu, nemocem a zhoršujícímu se životnímu prostředí, přestože svět má prostředky k jejich záchraně. Moderní Spojené národy musí podporovat změnu tohoto přístupu a spolupracovat s mnoha partnery na uskutečňování vznešených cílů jejich zakladatelů.

KOFI ANNAN
24. října 2005

Organizace spojených národů byla založena v reakci na druhou světovou válku, aby pomohla stabilizovat mezinárodní vztahy a dala míru pevnější základ.

Vedle hrozby jaderné války a zdánlivě nekončících regionálních konfliktů se OSN zaměřuje především na udržování míru. Aktivita příslušníků mírových misí s modrými přílbami se staly jejím nejviditelnější atributem.

Spojené národy však znamenají mnohem víc než mírové mise a fórum pro řešení konfliktů. OSN a její agentury se často, téměř bez povšimnutí, zapojují do široké škály činností, kterými se snaží zlepšit životy lidí po celém světě.

Přežití dětí a jejich vývoj, ochrana životního prostředí, lidská práva, zdraví a zdravotnický výzkum, snížení chudoby a ekonomický rozvoj, zemědělství a rybářství, vzdělávání, rovnoprávnost žen, pomoc v katastrofách, vzdušná a lodní doprava, mírové využití jaderné energie, práva pracujících... Výčet pokračuje.

Zde jsou ve zkratce vzorky toho, čeho OSN a její orgány dosáhly od roku 1945, kdy byla světová organizace založena.

1 PODPORA ROZVOJE

Jedním z cílů Organizace spojených národů je podpora životního standardu a rozvíjení lidského potenciálu na celém světě. Od roku 2000 mají tyto snahy konkrétní podobu ve formě tzv. Rozvojových cílů tisíciletí (Millennium Development Goals, MDG). OSN každoročně vydává na rozvoj přes deset miliard dolarů. Její Rozvojový program s pobočkami ve 166 zemích se soustřeďuje na odstraňování extrémní chudoby a podporu dobrého vládnutí v rozvojovém světě. Dětský fond OSN (UNICEF) působí ve 157 zemích a každoročně vydává na ochranu dětí, očkování, boj proti HIV/AIDS a vzdělávání dívek přes 1,2 miliardy dolarů. Konference OSN o obchodu a rozvoji (UNCTAD) pomáhá jednotlivým zemím, aby vytěžily co nejvíce ze svých obchodních příležitostí a zisk využily na účely rozvoje. Kromě toho Světová banka každoročně poskytuje rozvojovým zemím půjčky a granty v hodnotě 18-20 miliard dolarů. Od roku 1947 již podpořila přes 9,5 tisíc rozvojových projektů. Prakticky veškeré prostředky na rozvojovou pomoc pocházejí z příspěvků poskytnutých jednotlivými členskými zeměmi.

2 PODPORA DEMOKRACIE

OSN pomáhá podporovat a posilovat demokratické instituce a praktiky na celém světě. Lidem v mnoha státech umožnila účast ve svobodných a spravedlivých volbách, včetně zemí jako je Kambodža, Namibie, Salvádor, Eritrea, Mozambik, Nikaragua, Jihoafrická republika, Východní Timor či provincie Kosovo. Více než 90 zemím rovněž poskytla poradenství a asistenci při volbách, včetně monitorování výsledků. Tyto volby se často konaly v rozhodných okamžicích národní historie, příkladem může být Afghánistán, Irák a Burundi.

3 PODPORA LIDSKÝCH PRÁV

Od roku 1948, kdy Valné shromáždění schválilo Všeobecnou deklaraci lidských práv, pomohla OSN uzavřít desítky komplexních dohod o ochraně politických, občanských, ekonomických, sociálních a kulturních práv. Orgány OSN pro lidská práva se zabývají jednotlivými stížnostmi a upozorňují svět na případy mučení, podezřelých zmizení či neoprávněného věznění, a vytvářejí mezinárodní tlak na vlády jednotlivých států, aby se více zabývaly otázkami ochrany lidských práv.

4 UDRŽOVÁNÍ MÍRU A BEZPEČNOSTI

Do roku 2005 OSN vyslala do problematických ohnisek konfliktů celkem 60 mírových a pozorovatelských misí. Dokázala znovu nastolit klid, aby mohla být obnovena mírová jednání. Miliony lidí tak zachránila před tím, aby se z nich staly oběti války. V současné době ve světě probíhá 16 mírových operací.

5 DOSAHOVÁNÍ MÍRU

Od roku 1945 OSN asistovala u více než 170 mírových jednání v regionálních konfliktech. Napomohla například ukončení války mezi Íránem a Irákem, vyjednání odchodu sovětských vojsk z Afghánistánu a vyřešení občanských válek v Salvádoru a v Guatemale. OSN rovněž využila tichou diplomacii k odvrácení bezprostředně hrozících konfliktů.

6 OCHRANA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

OSN se zabývá řešením globálních problémů spojených s životním prostředím. Jakožto mezinárodní fórum pro dosahování konsensu a vyjednávání dohod se OSN potýká s globálními problémy jako je změna klimatu, řednutí ozonové vrstvy, toxický odpad, úbytek lesů a živočišných druhů a znečištění vzduchu a vody. Nebudou-li se tyto problémy řešit, tržní a ekonomické systémy nebudou v dlouhodobém měřítku udržitelné, neboť poškozování životního prostředí omezuje přírodní „kapitál“, na němž závisí vývoj a přežití lidstva.

7 PREVENCE ŠÍŘENÍ JADERNÝCH ZBRANÍ

Prostřednictvím Mezinárodní agentury pro atomovou energii (IAEA) OSN pomáhá zajistit, aby země využívající jaderné technologie tajně nevyvíjely jaderné zbraně. IAEA má pod kontrolou stovky jaderných zařízení ve více než 70 zemích, přičemž v současné době je v platnosti 237 bezpečnostních dohod se 152 státy.

8 PODPORA SEBEURČENÍ A NEZÁVISLOSTI NÁRODŮ

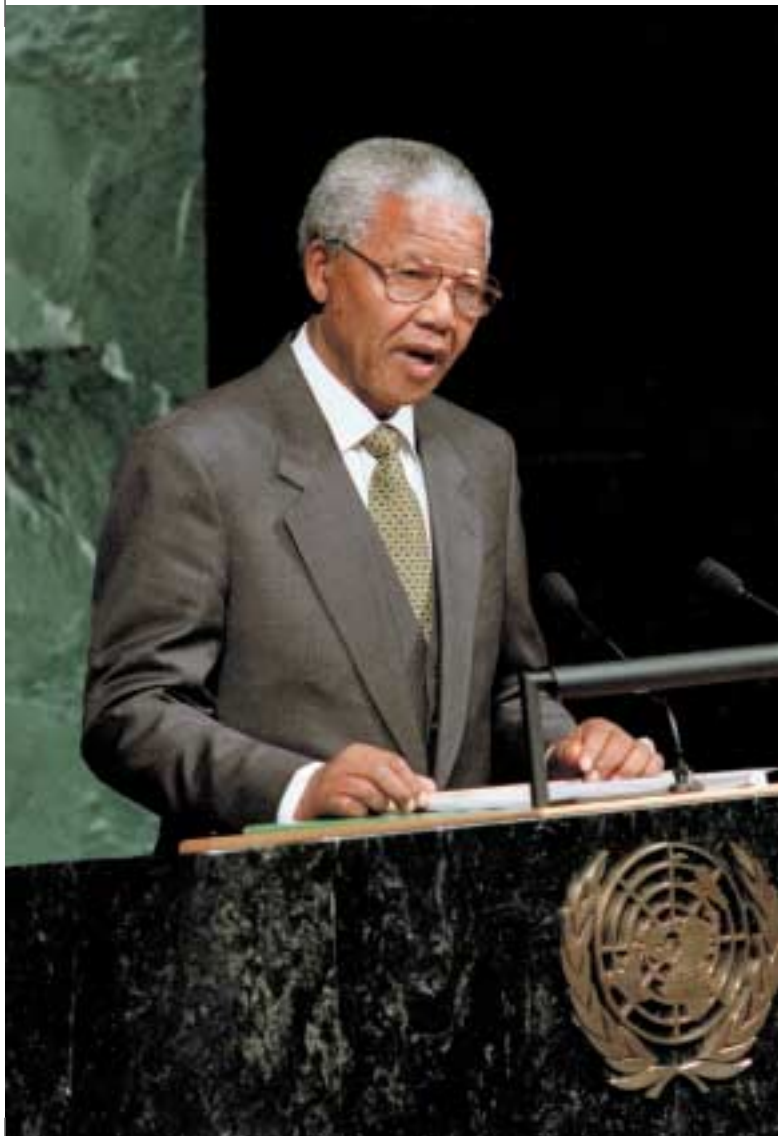
V roce 1945, kdy byla OSN založena, žilo 750 milionů lidí (téměř třetina světové populace) na nesamosprávných územích závislých na koloniálních mocnostech. OSN napomohla při dosahování nezávislosti více než 80 zemím, z nichž jsou nyní suverénní státy.

9 STÍHÁNÍ VÁLEČNÝCH ZLOČINCŮ

Tribunály OSN zřízené pro bývalou Jugoslávii a Rwandu, které stíhají válečné zločince, stály také u zrodu významných legislativních norem o genocidě a ochraně lidských práv. Výkon spravedlnosti těchto tribunálů berou obyvatelé zmíněných oblastí velmi vážně.

10 UKONČENÍ APARTHEIDU V JIHOAFRICKÉ REPUBLICE

Prostřednictvím různých opatření počínaje zbrojním embargem po schválení Úmluvy proti segregovaným sportovním událostem sehrála OSN významnou úlohu při dosažení pádu apartheidu v Jihoafrické republice. Volby v roce 1994, jichž se účastnili všichni Jihoafričané na základě rovnosti, vedly ke zřízení mnohorasové vlády.

“STOJÍME TU DNES, ABYCHOM VZDALI ČEST ORGANIZACI SPOJENÝCH NÁRODŮ A JEJÍM ČLENSKÝM STÁTŮM, JEDNOTLIVĚ I KOLEKTIVNĚ, ŽE SPOJILY SÍLY S MASAMI LIDÍ VE SPOLEČNÉM ÚSILÍ, KTERÉ VEDLO K EMANCIPACI A ZATLAČILO HRANICE RASISMU.”

– PREZIDENT NELSON MANDELA ve svém projevu k Valnému shromáždění OSN v roce 1994, kdy se v Jihoafrické republice uskutečnily první svobodné multirasové volby.

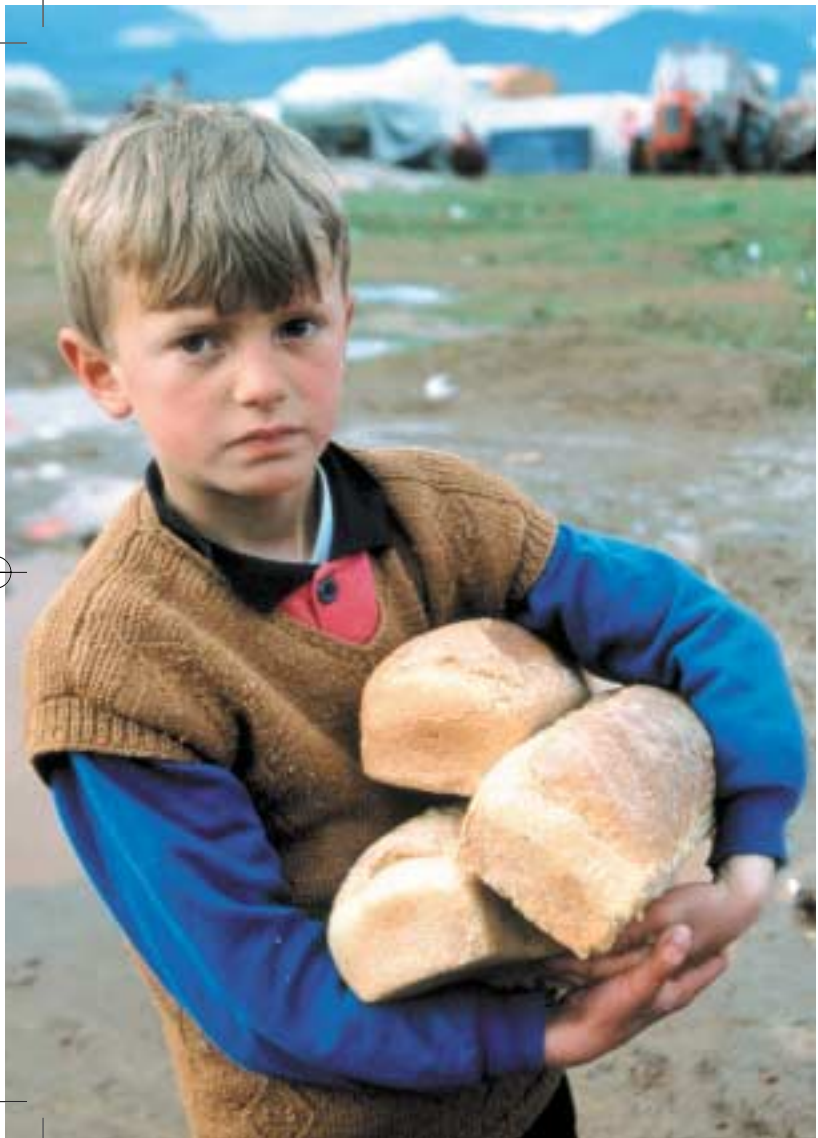
11 POSÍLENÍ MEZINÁRODNÍHO PRÁVA

OSN za svou 60 letou existenci napomohla uzavření více než 500 multilaterálních dohod, mimo jiné o lidských právech, terorismu, mezinárodním zločinu, uprchlících, odzbrojení, obchodu a oceánech.

12 HUMANITÁRNÍ POMOC UPRCHLÍKŮM

Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky poskytl od roku 1951, často s přispěním dalších agentur OSN, pomoc více než 50 milionům běženců prchajících před válkou, hladomorem či pronásledováním. Organizace usiluje o dlouhodobá či „trvalá“ řešení tím, že pomáhá uprchlíkům vrátit se do jejich domovů (pokud to podmínky dovolují), případně pomáhá při integraci v zemích, které jim poskytly azyl, nebo při usazení ve třetích zemích. V současné době dostává od OSN potravu, přístřeší, lékařskou pomoc, vzdělání a pomoc s repatriací přes 19 milionů uprchlíků, žadatelů o azyl a běženců, převážně žen a dětí.

13 ZMÍRŇOVÁNÍ HLADU A CHUDOBY NA VENKOVĚ S DŮRAZEM NA ROZVOJOVÉ ZEMĚ

Mezinárodní fond pro zemědělský rozvoj (IFAD) poskytuje úvěry, často i velmi malé, které pomáhají chudým venkovanům překonat chudobu. Od svého založení v roce 1978 IFAD investoval přes 8,5 miliardy dolarů v 676 projektech a programech, z nichž získalo pomoc přes 250 milionů lidí. IFAD je financován z dobrovolných příspěvků jednotlivých členských zemí.

14 POMOC PALESTINSKÝM UPRCHLÍKŮM

Zatímco světové společenství usiluje o trvalý mír mezi Izraelem a Palestinci, Úřad OSN pro palestinské uprchlíky na Blízkém východě (UNRWA), agentura pro humanitární pomoc a lidský rozvoj, pomáhá již čtvrté generaci palestinských běženců se vzděláním, lékařskou péčí, sociálními službami, mikrofinancemi a distribucí humanitární pomoci. V současné době UNRWA pomáhá více než čtyřem milionům uprchlíků na Blízkém východě.

15 ROZVOJ AFRIKY

Afrika je pro OSN i nadále vysokou prioritou. V roce 1986 OSN uspořádala zvláštní zasedání, aby získala mezinárodní podporu pro hospodářské zotavení a rozvoj tohoto světadílu. V roce 2001 schválili představitelé afrických států vlastní plán na obnovu kontinentu, tzv. Nové partnerství pro rozvoj Afriky (NEPAD), které Valné shromáždění OSN v roce 2002 přijalo jako hlavní rámec pro zprostředkování mezinárodní podpory Afrike. Africký světadíl dostává ze systému OSN na svůj rozvoj 33 procent výdajů, což je vůbec největší podíl mezi regiony. Zvláštní programy na podporu Afriky mají všechny agentury OSN.

16 PODPORA ŽEN

Spojené národy pomáhají prosazovat rovnost a dobré životní podmínky žen. Rozvojový fond OSN pro ženy (UNIFEM) a Mezinárodní výzkumný a vzdělávací institut pro problematiku postavení žen (INSTRAW) pomáhají zlepšovat kvalitu života žen a prosazovat ženská práva ve více než sto zemích. INSTRAW se zabývá výzkumem a školením a UNIFEM podporuje projekty zaměřené na odstranění násilí páchaného na ženách, boj proti šíření HIV/AIDS a podporu ekonomického zabezpečení žen, například zvyšováním jejich pracovních příležitostí a ochranou jejich práv na vlastnictví půdy a dědictví. Potřeby žen musí brát v úvahu všechny agentury OSN.

17 PROSAZOVÁNÍ ŽENSKÝCH PRÁV

Dlouhodobým cílem OSN je zlepšit život žen a umožnit jim, aby měly nad svým osudem větší kontrolu. OSN uspořádala vůbec první světovou konferenci o právech žen (Mexiko, 1975), která společně s dalšími akcemi v průběhu Mezinárodního desetiletí žen stanovila program prosazování ženských práv. Konvence OSN z roku 1979 o eliminaci všech forem diskriminace žen, ratifikovaná 180 zeměmi, pomáhá prosazovat práva žen na celém světě.

18 PŘÍSTUP K PITNÉ VODĚ

Během prvního tzv. desetiletí vody (1981-1990) získala více než miliarda lidí poprvé ve svém životě přístup k nezávadné pitné vodě. Dalších 1,1 miliardy osob jej získalo mezi lety 1990-2002. Rok 2003, jenž byl Mezinárodním rokem pitné vody, zvýšil obecné povědomí o důležitosti ochrany tohoto vzácného přírodního zdroje. Cílem druhého mezinárodního desetiletí vody (2005-2015) je snížit celkový počet lidí bez přístupu k pitné vodě o polovinu.

19 VYMÝCENÍ DĚTSKÉ OBRNY

V důsledku Globální iniciativy za vymýcení dětské obrny, dosud nejrozsáhlejší mezinárodní akce na ochranu zdraví veřejnosti, byla tato nemoc vymýcena na celém světě s výjimkou šesti zemí – Afghánistánu, Egypta, Indie, Nigeru, Nigérie a Pákistánu. Díky této iniciativě, na níž se podílejí Světová zdravotnická organizace, UNICEF, klub Rotary International a Americká centra pro kontrolu a prevenci nemocí, je téměř pět milionů dětí, které by jinak byly paralyzovány dětskou obrnou, schopno normální chůze. Nemoc je nyní těsně před naprostým vymýcením.

20 REAKCE NA ŠÍŘENÍ HIV/AIDS

Společný program OSN pro boj s HIV/AIDS (UNAIDS) vede globální boj proti této epidemii, která v současnosti postihuje téměř 40 milionů lidí. Jeho aktivisté působí ve více než 130 zemích, kde zajišťují všeobecný přístup ke službám, prevenci i léčení této nemoci, snižují rizika nákazy jednotlivců a komunit a zmenšují tak dopad epidemie. UNAIDS soustřeďuje experty z deseti dalších organizací OSN.

21 VYMÝCENÍ NEŠTOVIC

Třináctileté úsilí Světové zdravotnické organizace pomohlo v roce 1980 úplně vymýtit neštovice ze světa. Díky vymýcení této nemoci se ušetří přibližně miliarda dolarů ročně za očkování a monitorování jejího šíření, což je téměř trojnásobek celkové ceny za vyhlazení této nemoci.

22 BOJ PROTI PARAZITICKÝM NEMOCEM

Jeden z programů Světové zdravotnické organizace působící v jedenácti západoafrických zemích prakticky vymýtil tzv. říční slepotu (onchocerciasis). Předešel tak oslepnutí jedenácti milionů dětí a zpřístupnil na 25 milionů hektarů úrodné půdy pro zemědělství. Úsilí agentur OSN v severní Africe vedlo v roce 1991 k vymýcení obávaného parazita (cochliomyia hominivorax), jenž se žíví lidským a zvířecím masem. Další programy OSN zachránily mnoho lidí před guinejským červem a dalšími tropickými nemocemi.

23 BOJ PROTI ŠÍŘENÍ EPIDEMIÍ

Světová zdravotnická organizace (WHO) pomohla zastavit šíření tzv. těžkého akutního respiračního syndromu (SARS) dříve, než usmrtil desítky tisíc lidí. WHO včas varovala celý svět a v březnu 2003 publikovala tzv. cestovní rádce pro mimořádné situace, díky čemuž dokázaly téměř všechny země zabránit dalšímu přenosu této nemoci, nebo alespoň udržet počet dalších případů nákazy na velmi nízké úrovni.

24 VŠEOBECNÉ OČKOVÁNÍ

Preventivní očkování zachránilo jen za poslední dvě desetiletí přes 20 milionů lidských životů. Díky společnému úsilí Světové zdravotnické organizace a fondu UNICEF se zvýšil celkový počet očkování proti šesti hlavním nemocem, jimž jde tímto způsobem zabránit (dětská obrna, tetanus, spalničky, černý kašel, záškrt a tuberkulóza), z necelých pěti procent na začátku 70. let na přibližně 76 procent v současnosti. V letech 1999-2005 se počet úmrtí na spalničky snížil o zhruba 50 procent. Očkování proti tetanu zachránilo stovky tisíc rodiček a novorozenců, přičemž 104 rozvojových zemí tuto nemoc vymýtilo úplně.

25 SNIŽOVÁNÍ DĚTSKÉ ÚMRTNOSTI

Na začátku 60. let zemřelo téměř každé páté dítě na světě ještě před dovršením pátého roku života. Díky zdravotnickým a hygienickým opatřením, které podnikají agentury OSN, se dětská úmrtnost snížila o více než polovinu.

26 PODPORA PODNIKÁNÍ

OSN se zabývá podporou podnikání. Vytváří „měkkou infrastrukturu“ pro globální ekonomiku. Vyjednává všeobecně přijatelné technické standardy v tak rozmanitých oblastech jako je statistika, obchodní právo, clo, duševní vlastnictví, letectví, doprava a spoje, snižování nákladů na finanční transakce aj. V rozvojových ekonomikách připravila půdu pro investice podporou politické stability a dobrého vládnutí, bojem proti korupci, podporou adekvátní ekonomické politiky a legislativy příznivé pro podnikání.

27 PODPORA PRŮMYSLU V ROZVOJOVÝCH ZEMÍCH

OSN prostřednictvím působení Organizace OSN pro průmyslový rozvoj (UNIDO) slouží jako „spojovatel“ průmyslové spolupráce mezi severem a jihem a mezi státy jihu. Podporuje podnikatele, investice, výměnu technologií a trvale udržitelný průmyslový rozvoj. Pomáhá jednotlivým státům hladce zvládat proces globalizace a systematicky snižovat chudobu.

28 POMOC OBĚTEM PŘÍRODNÍCH KATASTROF

OSN koordinuje a mobilizuje pomoc obětem přírodních katastrof a dalších mimořádných situací. Agentury OSN, které zajišťují potřebnou humanitární pomoc, spolupracují s Červeným křížem/Červeným půlměsícem a hlavními humanitárními organizacemi a dárci, přičemž každoročně získají na pomoc obětem katastrof přes dvě miliardy dolarů.

29 ZMÍRŇOVÁNÍ DOPADU PŘÍRODNÍCH KATASTROF

Světová meteorologická organizace (WMO) již pomohla ušetřit miliony lidských životů před kalamitním dopadem přírodních i člověkem způsobených katastrof. Její systém včasného varování, který zahrnuje tisíce pozemních stanic i satelitů, umožňuje předvídat katastrofy vyvolané počasím s větší přesností. Poskytuje informace o šíření ropných skvrn, chemikálií či úniků z jaderných elektráren a předvídá dlouhá období sucha. Umožňuje rovněž účinnou distribuci potravinové pomoci v regionech postižených suchem.

30 POMOC OBĚTEM TSUNAMI

Do čtyřiaadvaceti hodin poté, co 26. prosince 2004 postihla Indický oceán tsunami, vyrazily do nejhůře postižených oblastí týmy OSN. Světová organizace přispěla na pomoc přeživším, zajistila dodávky potravin více než 1,7 milionům lidí. Více než 1,1 milionu osob, které se ocitly bez domova, poskytla přístřeší, více než milionu lidí dodala pitnou vodu a více než 1,2 milionům dětí zajistila očkování proti spalničkám. To vše v prvních šesti měsících humanitárních operací. Rychlé a efektivní poskytnutí humanitární pomoci předešlo dalším ztrátám na životech po prvotním dni devastace a zabránilo vypuknutí epidemií.

FOTOGRAFIE OBĚTÍ TSUNAMI, KTEROU POZŮSTALÝ PŘÍBUZNÝ
NAŠEL V TROSKÁCH JEJICH DOMU.

31 OCHRANA OZONOVÉ VRSTVY

Program OSN pro životní prostředí (UNEP) a Světová meteorologická organizace (WMO) poutají pozornost světa k problému poškozování ozonové vrstvy země. Na základě smlouvy známé jako Montrealský protokol vlády jednotlivých států vyřazují chemikálie, které způsobují úbytek ozonu, a nahrazují je bezpečnými alternativami. Díky tomuto úsilí jsou miliony lidí lépe chráněny před zvýšeným rizikem rakoviny kůže v důsledku nadměrného vystavení ultrafialovému záření.

32 REAKCE NA KLIMATICKÉ ZMĚNY

Mezinárodní ústav na ochranu životního prostředí (GEF) financuje projekty, které pomáhají rozvojovým zemím snížit riziko klimatických změn. GEF, založený v roce 1991, je celosvětově významným zdrojem financování ochrany životního prostředí. Podporuje rovněž projekty na zachování biodiversity, ochranu ozonové vrstvy, čištění mezinárodních vod, boje proti znečišťování půdy aj. Od roku 1991 GEF poskytl granty v hodnotě 5,7 miliard dolarů a získal 18,8 miliard dolarů jako finanční příspěvek od partnerů. Doplňkovými agenturami GEF jsou Rozvojový program OSN, Program OSN na ochranu životního prostředí a Světová banka.

33 LIKVIDACE POZEMNÍCH MIN

Spojené národy stojí v čele mezinárodního úsilí odstraňování pozemních min, které každoročně usmrtí a zmrzačí tisíce nevinných osob v přibližně 30 zemích, včetně Afghánistánu, Angoly, Bosny a Hercegoviny, Iráku, Mozambiku a Súdánu. OSN rovněž usiluje o ochranu lidí před minovým nebezpečím, pomáhá obětem, aby se staly soběstačnými, a asistuje jednotlivým zemím v likvidaci uskladněných pozemních min.

34 POTRAVINOVÁ POMOC NEJPOTŘEBNĚJŠÍM

Světový potravinový program (WFP), největší humanitární agentura na světě, každoročně pomáhá přibližně 90 milionům hladovějících v 80 zemích, včetně většiny uprchlíků. Potravinová pomoc WFP je rovněž určena na pokrytí zvláštních potřeb žen a dětí, které hlad postihuje nejčastěji. Díky projektům na zajišťování výživy ve školách má více než 17 milionů dětí obědy zdarma či má k dispozici jídla, která si mohou odnést s sebou domů, přičemž každé jídlo stojí pouhých 19 amerických centů. Agentura má rozsáhlé technologické zázemí, od možnosti přepravy potravin pomocí zvířat až po letecké mosty a satelitní sítě, které dodávky monitorují. Za uplynulá čtyři desetiletí poskytl WFP 78,3 milionů tun potravinové pomoci téměř 1,4 miliardám osob v nejchudších zemích světa. OSN na tuto pomoc vydala 33,5 miliard dolarů.

35 BOJ PROTI HLADU

Organizace OSN pro výživu a zemědělství (FAO) stojí v čele dlouhodobého globálního boje proti hladu. FAO, která slouží rozvinutým i rozvojovým zemím, působí jako neutrální fórum, kde se setkávají všechny národy jako sobě rovné, dojednávají zde dohody a projednávají politické přístupy. FAO rovněž pomáhá rozvojovým zemím modernizovat a zlepšovat jejich zemědělské, lesnické a rybářské technologie a zajistit dostatečnou výživu pro všechny.

36 BOJ PROTI NADMĚRNÉMU RYBOLOVU

Šestnáct procent světových rybářských oblastí je nadměrně využíváno a osm procent je již výrazně vyčerpáno. FAO se zabývá monitorováním mořské rybářské produkce a varuje před poškozováním způsobeným nadměrným rybolovem. FAO a její členské státy společně vytvořily pravidla chování pro zodpovědné rybaření, schválené v roce 1995.

37 ZÁKAZ TOXICKÝCH CHEMIKálií

Cílem Stockholmské konvence o eliminaci látek znečišťujících životní prostředí je zbavit svět některých nejnebezpečnějších chemikálií. Tato konvence, schválená v roce 2001, se zaměřuje na 12 nebezpečných pesticidů a průmyslových chemikálií, které mohou způsobit smrt, poškodit nervový a imunitní systém, vyvolat rakovinu a reprodukční poruchy. Další konvence OSN a akční plány pomáhají uchovat biodiverzitu, reagovat na klimatické změny, chránit ohrožené živočišné druhy, bojovat proti rozšiřování pouští, čistit regionální moře a omezovat přeshraniční pohyb nebezpečného odpadu.

38 OCHRANA ZDRAVÍ SPOTŘEBITELŮ

Organizace OSN pro výživu a zemědělství (FAO) a Světová zdravotnická organizace (WHO), společně s členskými státy OSN, stanovily standardy pro více než 200 potravinových produktů, bezpečnostní limity pro více než 3000 obalů na potraviny a směrnice pro zpracování, přepravu a uskladnění potravin s cílem zajistit bezpečnost potravin prodávaných na trhu. Pravidla pro náležité označování a popis potravin mají zajistit, aby spotřebitel nebyl uveden v omyl.

39 BOJ PROTI TERORISMU

OSN rovněž vypracovala právní rámec boje proti mezinárodnímu terorismu. Pod záštitou OSN vzniklo třináct mezinárodních právních nástrojů, včetně smluv zakazujících braní rukojmích, únosy letadel, teroristické bombové útoky, financování terorismu a jaderný terorismus. K červnu 2005 ratifikovalo všechny tyto smlouvy 63 zemí. V současné době se také připravuje komplexní konvence proti terorismu. Výbor OSN pro boj s terorismem dohlíží na to, aby jednotlivé země plnily závazky, které na sebe vzaly bezprostředně po teroristických útocích z 11. září, a rovněž koordinuje spolupráci těchto zemí zaměřenou proti terorismu. Úřad OSN pro drogy a zločin a další agentury OSN pomáhají více než stovce zemí při posilování jejich možností boje proti terorismu.

40 PODPORA REPRODUKČNÍHO ZDRAVÍ A ZDRAVÍ RODIČEK

Populační fond OSN (UNFPA) prosazuje právo jedinců na vlastní rozhodnutí ohledně toho, kolik mít dětí a kdy. Prostřednictvím dobrovolných programů plánovaného rodičovství poskytuje rodinám a především ženám větší kontrolu nad jejich životy. Díky tomu poklesl počet dětí na jednu ženu v rozvojových zemích ze šesti v 60. letech na tři v současnosti, čímž se rovněž dosáhlo zpomalení růstu světové populace. V roce 1969, kdy začal UNFPA působit, plánovalo rodičovství necelých 20 procent párů, nyní tak činí přibližně 61 procent. UNFPA rovněž pomáhá zabezpečovat odbornou asistenci při porodech, zvyšovat dostupnost poporodní péče a programů plánovaného rodičovství s cílem snížit počet úmrtí rodiček.

41 SOUDNÍ ŘEŠENÍ HLAVNÍCH MEZINÁRODNÍCH SPORŮ

Mezinárodní soudní dvůr pomáhá řešit mezinárodní spory týkající se mimo jiné územních otázek, diplomatických vztahů, braní rukojmích, práva na azyl a ochrany ekonomických práv.

42 ZLEPŠOVÁNÍ GLOBÁLNÍCH OBCHODNÍCH VZTAHŮ

Konference OSN o obchodu a rozvoji (UNCTAD) pomáhá rozvojovým zemím sjednávat obchodní dohody a získávat preferenční zacházení pro export. Vyjednala tak například mezinárodní dohody o zboží, které rozvojovým zemím zajistily spravedlivé ceny za jejich produkty, zlepšily účinnost jejich obchodní infrastruktury a pomáhají jim i jinými způsoby v integraci do globální ekonomiky.

43 PODPORA EKONOMICKÝCH REFORM

Světová banka a Mezinárodní měnový fond pomáhají mnoha zemím zlepšit jejich ekonomické řízení, poskytují jim dočasnou finanční pomoc a nabízejí školení pro vládní finanční úředníky.

44 OCHRANA SVĚTOVÝCH OCEÁNŮ

OSN stála v čele mezinárodního úsilí o regulaci využívání oceánů, jehož výsledkem byla Úmluva OSN o mořském právu z roku 1982, která se setkala s téměř všeobecným přijetím a byla prvním všeobecným právním rámcem pro veškeré aktivity spojené s oceány. Konvence stanoví pravidla pro zřizování mořských zón, určování mořské jurisdikce, navigace na volných mořích, práva a povinnosti pobřežních i dalších států, závazky na ochranu a zachování životního prostředí moří, spolupráci v provozování vědeckého výzkumu moří, zachování a trvale udržitelné využívání mořských zdrojů.

45 ZLEPŠENÍ CESTOVÁNÍ VE VZDUCHU A PO MOŘI

Agentury OSN se postaraly o zavedení bezpečnostních standardů pro cestování po moři i ve vzduchu. Mezinárodní organizace pro civilní letectví (ICAO) přispěla k tomu, aby se cestování vzduchem stalo nejbezpečnějším způsobem přepravy. V roce 1947, kdy cestovalo vzduchem devět milionů lidí, zahynulo v leteckých neštěstích 590 osob; v roce 2004 zahynulo 420 z 3,3 miliardy leteckých pasažérů. Mezinárodní mořská organizace (IMO) obdobně pomáhá zvýšit bezpečnost přepravy po mořích. Jak vyplývá ze statistik, lodní doprava je stále bezpečnější a má i lepší dopad na životní prostředí. Poklesl počet ztroskotaných lodí, klesá počet úmrtí, počet ropných znečištění apod., přičemž objem nákladů převážených po moři neustále stoupá.

46 BOJ PROTI DROGÁM

Úřad OSN pro drogy a zločin usiluje o snížení nabídky a poptávky po nelegálních drogách na základě tří konvencí OSN o kontrole omamných látek. Zabývá se rovněž sociálními a zdravotními následky zneužívání drog, včetně šíření HIV/AIDS. Asistuje soudním orgánům, podporuje programy prevence zneužívání drog ve společnosti a léčení závislostí a iniciuje aktivity, které pomáhají chudým farmářům snižovat pěstování nelegálních plodin a přecházet na legální způsob živobytí.

47 BOJ S MEZINÁRODNÍM ZLOČINEM

Úřad OSN pro drogy a zločin spolupracuje s jednotlivými zeměmi a dalšími organizacemi v boji proti nadnárodnímu organizovanému zločinu. Poskytuje jim právní a technickou pomoc v boji proti korupci, praní špinavých peněz, pašování drog, pašování osob a migrantů i v posilování systémů trestní spravedlnosti. Sehrává rovněž klíčovou roli při dojednávání a realizaci relevantních mezinárodních dohod.

48 PODPORA DŮSTOJNÉ PRÁCE

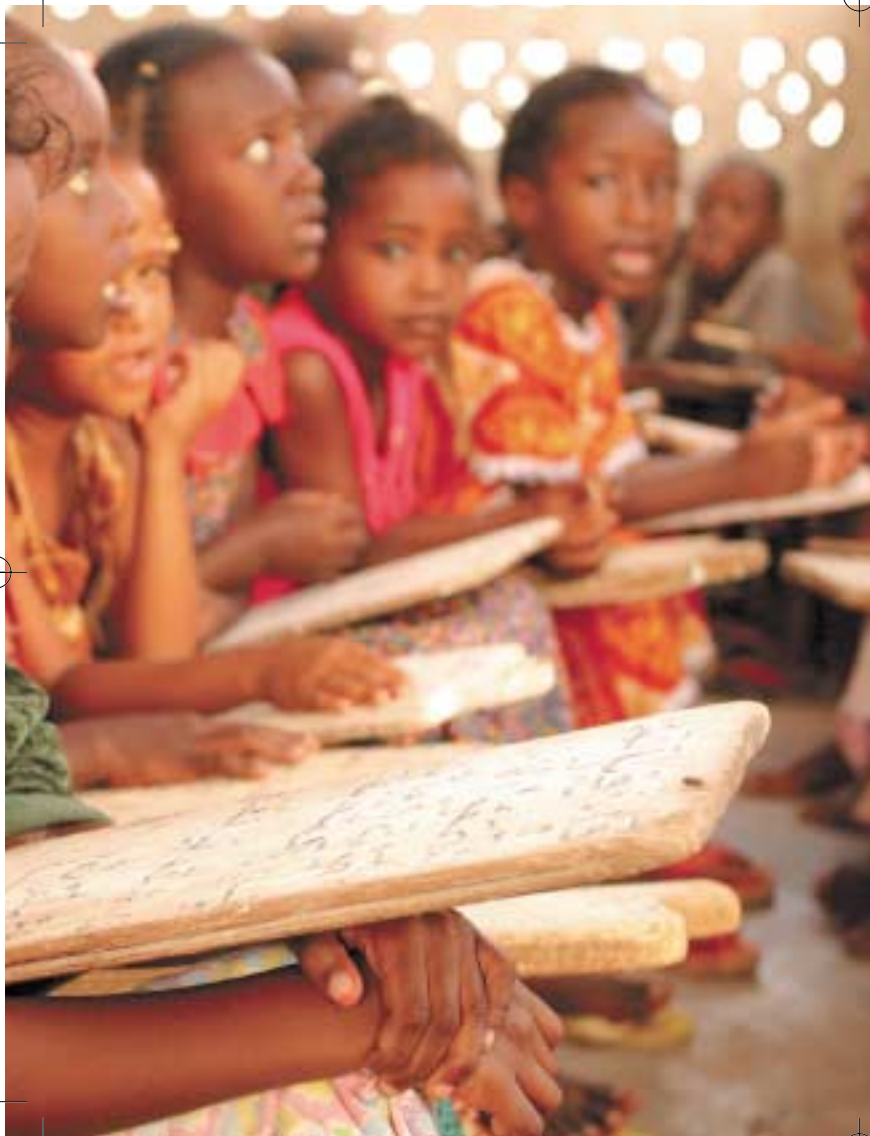
Mezinárodní organizace práce (ILO) se stará o uplatňování standardů a základních zásad a práv na pracovišti, mezi něž patří svoboda shromažďování, právo na kolektivní vyjednávání, eliminace veškerých forem nucených prací, zrušení dětské práce a vymýcení diskriminace. Jádrem činnosti ILO je prosazování zaměstnanosti a sociální ochrany pro všechny a podpora dialogu mezi organizacemi zaměstnavatelů, zaměstnanců a vládou.

49 ZVYŠOVÁNÍ GRAMOTNOSTI A VZDĚLANOSTI V ROZVOJOVÝCH ZEMÍCH

Sedmdesátšest procent dospělých v rozvojových zemích již dokáže číst a psát, přičemž 84 procent dětí navštěvuje základní školu. Cílem je zajistit, aby do roku 2015 mohly všechny děti dokončit alespoň první stupeň základního vzdělání. Díky programům na podporu vzdělanosti a rozvoje žen stoupl celkový počet gramotných žen v rozvojových zemích z 36 procent v roce 1970 na 70 procent v roce 2000.

50 PODPORA DĚTÍ NA CELÉM SVĚTĚ

Od Salvádoru přes Libanon a Súdán po bývalou Jugoslávii prosazuje UNICEF uplatnění „dní klidu“ a otevření „koridorů míru“, které by umožnily očkování a další potřebnou pomoc dětem ve válečných konfliktech. Konvence o právech dítěte se stala zákonem ve 192 zemích. Po zvláštním zasedání OSN v roce 2002, věnovaném právům dítěte, se 190 států zavázalo k naplnění časově ohraničených cílů v oblasti zdraví, vzdělanosti, ochrany před zneužitím, využíváním a násilím na dětech a boje proti HIV/AIDS.

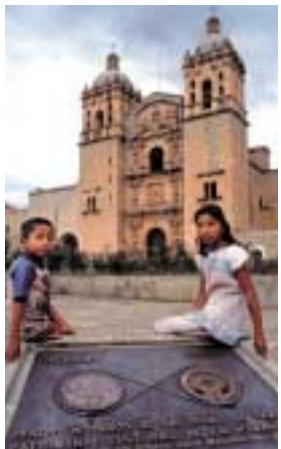

51 OCHRANA HISTORICKÝCH, KULTURNÍCH A ARCHITEKTONICKÝCH PAMÁTEK

UNESCO, Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu, pomáhá chránit starobylé monumenty a historické, kulturní a přírodní památky ve 137 zemích světa. Pod jejím vedením byly dojednány mezinárodní konvence na ochranu kulturního majetku a výjimečných přírodních lokalit.

52 PODPORA AKADEMICKÉ A KULTURNÍ VÝMĚNY

Spojené národy povzbuzují prostřednictvím UNESCO a Univerzity OSN spolupráci světových učenců a vědců, vytváří síť mezi jednotlivými institucemi a podporují kulturní výměnu, které se účastní i menšiny a původní obyvatelstvo.

53 OCHRANA DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ

Světová organizace na ochranu duševního vlastnictví (WIPO) chrání práva tvůrců a majitelů duševního vlastnictví na celém světě. Stará se o to, aby byli vynálezci a autoři za svou nápaditost uznáváni a odměňováni. Ochrana duševních práv povzbuzuje lidskou tvořivost, posouvá hranice vědy a techniky a obohacuje svět o literaturu a umění. Vytváření stabilního prostředí pro trh s produkty duševního vlastnictví rovněž pozitivně ovlivňuje mezinárodní obchod.

54 PODPORA SVOBODY TISKU A SVOBODY PROJEVU

S cílem umožnit všem lidem přístup ke svobodným a kulturně rozmanitým informacím podporuje UNESCO nezávislé sdělovací prostředky a dohlíží na svobodu tisku. Veřejně odsuzuje její vážná porušování, mezi něž patří vraždy a zadržování novinářů.

55 PŘEMĚNA SLUMŮ NA PŘIJATELNÁ LIDSKÁ SÍDLIŠTĚ

Velká města jsou v současné době domovem poloviny lidstva. Jsou jádrem většiny národní produkce i spotřeby. Jsou to však i centra nemocí, zločinnosti, znečištění a chudoby. V mnoha městech, zejména v rozvojových zemích, žije ve slumech více než 50 procent obyvatel, kteří zde mají velmi špatný přístup k přístřeší, pitné vodě a hygienickým potřebám. Agenda HABITAT, zahrnující více než 150 technických programů a projektů v 61 zemích na celém světě, spolupracuje s vládami, místními zastupiteli i nevládními organizacemi při hledání inovativních řešení pro města a velkoměsta.

56 ZLEPŠENÍ GLOBÁLNÍCH POŠTOVNÍCH SLUŽEB

Světová poštovní unie (UPU), primární fórum pro spolupráci mezi světovými poštovními službami, pomáhá v utváření skutečně všeobecné sítě poštovních produktů a služeb, vytváří pravidla pro mezinárodní poštovní výměnu a vydává doporučení s cílem stimulovat růst objemu poštovních zásilek a zlepšení kvality služeb pro zákazníky. Poštovní služby 190 členských zemí UPU představují nejrozsáhlejší distribuční síť na světě, která každoročně zpracovává 430 miliard poštovních zásilek.

57 ZLEPŠOVÁNÍ ZEMĚDĚLSKÝCH TECHNOLOGIÍ A SNIŽOVÁNÍ NÁKLADŮ

Díky pomoci Organizace OSN pro výživu a zemědělství, která zajistila zvýšení úrody plodin a podpořila reformní vládní opatření, ušetřili asijsí pěstitelé rýže miliony dolarů na výdajích za pesticidy. Vlády ušetřily 150 milionů dolarů ročně na dotacích za pesticidy. Prospěch z redukce pesticidů na zdraví obyvatel a na snížené zatíženosti životního prostředí se odhaduje na 10 milionů dolarů ročně.

58 OCHRANA PRÁV OSOB S POSTIŽENÍM

OSN bojuje za plnou rovnost osob s postižením. Podporuje jejich začlenění do společenského, ekonomického i politického života. OSN se snaží ukázat, že i lidé s postižením mohou být pro společnost přínosem. V současné době probíhá příprava vůbec první celosvětové úmluvy o ochraně jejich práv a důstojnosti.

59 ZLEPŠENÍ GLOBÁLNÍCH TELEKOMUNIKACÍ

Mezinárodní telekomunikační unie (ITU) se zaměřuje na rozvoj a koordinaci globálních telekomunikačních sítí a služeb. Koordinuje například používání rozhlasových vln, podporuje mezinárodní spolupráci ohledně přidělování satelitních oběžných drah, usiluje o zlepšení telekomunikační infrastruktury v rozvojovém světě a pomáhá při dojednávání světových standardů na zajišťování hladkého propojení široké řady telekomunikačních systémů. Stará se o hladký chod internetu, o bezdrátové technologie nejnovější generace, leteckou a námořní navigaci, telefonní a faxové služby, televizní vysílání apod. Díky její činnosti se z telekomunikací stal globální průmysl v hodnotě jednoho biliónu dolarů.

60 ZLEPŠENÍ POSTAVENÍ PŮVODNÍHO OBYVATELSTVA

OSN upozornila na nelehké postavení 370 milionů původních obyvatel v 70 zemích, kteří patří mezi nejvíce znevýhodněné a zranitelné skupiny lidí na světě. Šestnáctičlenné Stálé fórum pro otázky původních obyvatel, zřízené v roce 2000, usiluje o celosvětové zlepšení životních podmínek původních obyvatel v oblastech rozvoje, kultury, lidských práv, životního prostředí, vzdělávání a zdraví.

NOBELOVY CENY MÍRU UDĚLENÉ OSN

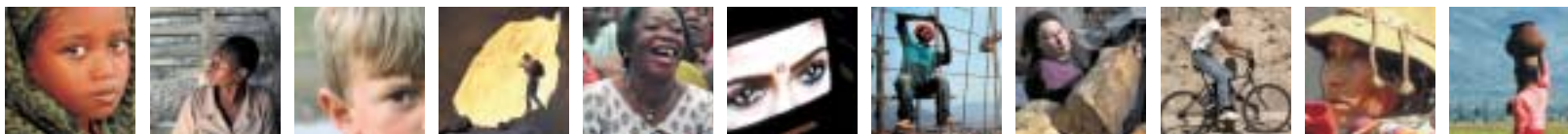
- 2005** | MEZINÁRODNÍ AGENTURA PRO ATOMOVOU ENERGI
A JEJÍ ŘEDITEL MOHAMED ELBARADEI
- 2001** | ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ A JEJÍ GENERÁLNÍ
TAJEMNÍK KOFI ANNAN
- 1988** | MÍROVÉ SÍLY OSN
- 1981** | ÚŘAD VYSOKÉHO KOMISAŘE OSN PRO UPRCHLÍKY
- 1969** | MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE PRÁCE
- 1965** | DĚTSKÝ FOND OSN
- 1961** | DAG HAMMARSKJÖLD, GENERÁLNÍ TAJEMNÍK OSN
- 1954** | ÚŘAD VYSOKÉHO KOMISAŘE OSN PRO UPRCHLÍKY
- 1950** | RALPH BUNCHE, ŘEDITEL PORUČENSKÉ SEKCE OSN

FOTOGRAFIE

strana 2: Jorgen Schytte/Still Pictures; strana 5: UN Photo/Martine Perret; strana 6: UN Photo/Martine Perret; strana 8: Luiz C. Marigo/Still Pictures; strana 11: UN Photo; strana 13: UN Photo/R. Chalasani; strana 14: UN Photo/Stephanie Hollyman; strana 17: UN Photo/Ky Chung; strana 18: UNEP/Hlaing Thntint; strana 20: Ron Giling/Still Pictures; Page 21: Shehzad Noorani/Still Pictures; strana 22: UNICEF/Roger LeMoyné; strana 24: UN Photo; strana 27: UN Photo/Jorge Aramburu; strana 29: WFP/Mikael Bjerrum; strana 32: Sean Sprague/Still Pictures; strana 34: Macduff Everton/The Image Bank; strana 35: Dougal Waters/Photodisc; strana 37: Magnum/ Steve McCurry; strana 39: UN Photo; strana 40: Peter Schickert/Still Pictures, Frans Lemmens/Still Pictures; strana 41: ron giling/Still Pictures, chlaus Lotscher/Still Pictures, Otto Stadler/Das Fotoarchiv; strana 43: Mark Henley/Panos; strana 44: IFAD; strana 47: Tamas Dezso/UNEP; strana 48: Luis Delgado Hurtado

SYSTÉM ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ

Organizace OSN pro výživu a zemědělství (FAO) www.fao.org
Mezinárodní agentura pro atomovou energii (IAEA) www.iaea.org
Mezinárodní organizace pro civilní letectví (ICAO) www.icao.int
Mezinárodní fond pro zemědělský rozvoj (IFAD) www.ifad.org
Mezinárodní organizace práce (ILO) www.ilo.org
Mezinárodní námořní organizace (IMO) www.imo.org
Mezinárodní měnový fond (IMF) www.imf.org
Mezinárodní telekomunikační unie (ITU) www.itu.int
Společný Program OSN pro boj s HIV/AIDS (UNAIDS) www.unaids.org
Vysoký komisař OSN pro lidská práva (OHCHR) www.ohchr.org
Vysoký komisař OSN pro uprchlíky (UNHCR) www.unhcr.org
Organizace pro zákaz chemických zbraní (OPCW) www.opcw.org
Přípravný výbor Organizace smlouvy o zákazu jaderných zkoušek (CTBTO) www.ctbto.org
Dětský fond OSN (UNICEF) www.unicef.org
Konference OSN o obchodu a rozvoji (UNCTAD) www.unctad.org
Rozvojový fond OSN pro ženy (UNIFEM) www.unifem.org
Rozvojový program OSN (UNDP) www.undp.org
Program OSN pro životní prostředí (UNEP) www.unep.org
Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO) www.unesco.org
Program OSN pro lidská sídla (UN-HABITAT) www.unhabitat.org
Organizace OSN pro průmyslový rozvoj (UNIDO) www.unido.org
Mezinárodní výzkumný a vzdělávací institut OSN
pro problematiku postavení žen (INSTRAW) www.un-instraw.org
Úřad OSN pro drogy a kriminalitu (UNODC) www.unodc.org
Populační fond OSN (UNFPA) www.unfpa.org
Úřad OSN pro palestinské uprchlíky na Blízkém východě (UNRWA) www.un.org/unrwa
Univerzita OSN (UNU) www.unu.edu
Dobrovolníci OSN (UNV) www.unv.org
Mezinárodní poštovní unie (UPU) www.upu.int
Skupina Světové banky www.worldbank.org
Světový potravinový program (WFP) www.wfp.org
Světová zdravotnická organizace (WHO) www.who.org
Světová organizace pro duševní vlastnictví (WIPO) www.wipo.int
Mezinárodní meteorologická organizace (WMO) www.wmo.ch
Světová turistická organizace (WTO) www.world-tourism.org
Světová obchodní organizace (WTO) www.wto.org

Informační centrum OSN v Praze
United Nations House (Dům OSN)
nám. Kinských 6
150 00 Praha 5
tel.: 257 199 831-2

www.osn.cz
unicprg@osn.cz

© 2005 Organizace spojených národů

Produced by the United Nations department of Public information
55146 —dPi/2405 —October 2005 —10m
Typography Jams. Printed by Europrint, Czech Republic